بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار
ژمارە (٨) ساڵی ٢٠٠٩

یاسای ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق

بە پێی خاڵی (٢)ی بڕگەی (یەکەم) ی ماددەی (١٠) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٨) لە ٢٠ /٢٠٠٩/٤ بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠٠٩
یاسای پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق
ـ بە شی یەکەم ـ
پێناسەکان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە.

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

دووەم: پەرلەمان: پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق.

سێیەم: ئەنجومەنی وەزیران : ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم.

چوارەم: وەزارەت : وەزارەتی ناوخۆی هەرێم.

پێنجەم: وەزیر: وەزیری ناوخۆی هەرێم.

شەشەم: پاریزگا : یەکەیەکی کارگێڕییە لەناو سنوورە جوگرافییەکەیدا و لە قەزاو ناحیەو گوند پێکدێ.

حەوتەم: یەکەی کارگێری: پارێزگا ، قەزا ، ناحیە.

هەشتەم: سەرۆکی یەکەی کارگێڕیی : پارێزگار ، قایمقام، بەڕێوەبەری ناحیە.

نۆیەم: ئەنجومەن : ئەنجومەنی پارێزگا.

دەیەم: ئەنجومەنی خۆجێیەتی : ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا، ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە.

یازدەم: ئەنجومەنەکان : ئەنجومەنەکانی یەکە کارگێڕیی یەکان.

ماددەی دووەم:

ئەم یاسایە دەستەڵات و بەرپرسیەتی ئەنجومەنەکان و سەرۆکەکانیان و ئەندامەکانی دەستنیشان دەکات بۆ پتەوکردنی پرنسیپی ناسەنتەری لە دابەشکردنی دەستەڵاتەکان و چاککردنی گەیاندنی خزمەتگوزاری گشتی بۆ هاووڵاتیان و پاراستنی مافەکان و بەرژەوەندییەکانی کۆمەڵگا و پەرەپێدانی یەکە کارگێڕییەکان لە هەرێمدا.

ماددەی سێیەم:

هەرێم لە رووی کارگێڕییەوە دابەش دەکرێ بۆ پارێزگاکان و پارێزگاکانیش بۆ قەزا و ناحیە و هەریەك لە یەکە کارگێڕییەکان کەسایەتی مەعنەوی و زیمەتی دارایی سەربەخۆی لەناو بودجەی پارێزگادا دەبێ.

بەشی دووەم

یەکەم: ئەنجومەنی پارێزگاو تایبەتمەندییەکانی

ماددەی چوارەم:

ئەنجومەنی پارێزگا لە رێگەی هەڵبژاردنی راستەوخۆوە پێك دەهێنرێ و لە (٢٥) ئەندام پێکدی و بۆ هەر (٢٠٠٠٠٠) دووسەد هەزار کەس لەوانەی زیاد دەبن لە (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هەزار کەس ئەندامێکی دەخرێتە سەر بەپێی نوێترین سەر ژمێری باوەڕ پێکراو، بەمەرجێك لیستی پاڵێوراوەکان بە شێوەیەك بێت کە رێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت لە (٣٠٪)ی ژمارەی ئەندامانی کەمتر نەبێ.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەنی پارێزگا دەستەڵاتی چاودێرییە لە ناو سنووری کارگێریی پارێزگادا و مافی ئەوەی هەیە بڕیارو پێڕەو و رێنماییەکان بۆ رێکخستنی کاروباری کارگێری و دارایی لەناو سنووری پارێزگادا دەربچوێنێ ، تاکو بتوانێ سەرپەرشتی بەڕێوەبردنی کاروباری پاریزگا بە پێی پرنسیپی نا سەنتەری بەریوەبردنی کارگێری بکات بە جۆرێکی وا کە ناکۆك نەبێ لەگەڵ دەستوور و یاسا کارپێکراوەکانی هەرێمدا

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەنی پارێزگا ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: هەڵبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەن وجێگرەکەی لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لە یەکەم دانیشتنی ئەنجومەندا کە پارێزگار بانگەوازی بۆ دەکات لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی پەسەندکردنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان و لەبارێکدا کە بانگەواز بۆ دانیشتنەکە نەکرا ئەوا ئەنجومەنەکە لە خۆیەوە کۆ دەبێتەوە لە کاتژمێر دوازدەی نیوەڕۆی رۆژی شازدەم لە مێژووی پەسەندکردنی ئەنجامەکانی هەڵبژاردنەکە و دانیشتنەکەش بە سەرۆکایەتی بە تەمەنترین ئەندام دەبێ.

دووەم:

١- لە سەر کار لادانی سەرۆکی ئەنجومەن یان جێگرەکەی لە سەرداوای سێیەکی ژمارەی ئەندامانی و بەرەزامەندیی دوو لەسەر سێی ئەندامانی سەرۆك یان جێگرەکەی بە لادراو دادەنرێت هەر کاتێ مەرجێکی ئەندامێتی لە دەست بدات یان یەکێ لەم هۆیانەیان لەسەر ساغ بووەوە:

أ- دەست پیسیی یان خراپ بەکارهێنانی پایەی فەرمانبەریەکەی.

ب ـ بوون بە هۆی بە فیڕۆ دانی دارایی گشتی.

ج ـ خەمساردی یان کەمتەر خەمی نواندن بە ئەنقەست لە جێبەجی کردنی ئەرکەکەی.

٢- سەرۆك یان جێگرەکەی بۆیان هەیە تانووت لە بڕیاری لادانیان بدەن لە لای دادگای کارگێریی تایبەت لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی پێڕاگەیاندنی بڕیارەکە بە پێی حوکمەکانی یاسای ئەنجومەنی شوورای هەرێمی کوردستان ژمارەی (١٤)ی ساڵی ٢٠٠٨دا.

سێیەم:

١- هەڵبژاردنی پارێزگار لە نێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لە ماوەیەکدا کە ئەو پەڕی (٣٠) سی رۆژ لە مێژووی بەستنی یەکەمین دانیشتنیەوە.

٢- ئەگەر هیچ کامێك لە پالێوراوەکان زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنی بە دەس نەهێنا ئەوا کێبڕکێ لە نێوان ئەو دوو پالێوراوە دەبێ کە زۆرترین دەنگیان بەدەست هێناوە و ئەوەی زۆرینەی دەنگەکان لە دەنگدانی دووەمدا بباتەوە ئەو بە دەرچوو دادەنرێت .

چوارەم:

١-لێپچینەوە کردن لەگەڵ پارێزگار یان یەکێك لە جێگرەکانی لەسەر داوای سێیەکی ئەندامانی دەبێ و لە کاتی قەناعەت نەهاتنی زۆرینەی سادە بە وەڵامەکانی لێپچینەوە لەگەڵ کراودا، ئەوا داوای لادانیان(الاقالە) لە دانیشتنێکی دووەمدا دەخرێتە دەنگدانەوە و پارێزگار یان یەکێك لە جێگرەکانی بە لادراو دادەنرێن دوای وەرگرتنی رەزامەنی ئەنجومەن بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامانی و, داواکاریی لادانەکە یان راسپاردنی، دەبێ پشت بە یەکێك لەو هۆیانە ببەستێ کە لە بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیەدا هاتووە.

٢-پارێزگار و دوو جێگرەکەی بۆیان هەیە لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی پێڕاگەیاندیەوە تانووت لە بڕیاری لەسەر کار لادانیان لە دادگای کارگێڕی تایبەتمەند بدەن.

پێنجەم:

١- ئامادەکردنی پرۆژەی بودجەی ئەنجومەن بۆ تۆمارکردنی لە پروژەی بودجەی پارێزگادا.

٢- پەسەندکردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا کە لەلایەن پارێزگارەوەو بە رەزامەندی زۆرینەی رەهای ئەندامانی رەوانەی کراوە، بەو مەرجەی پێوەرە یاسایی و سیستەمیەکان لە دابەشککردنی تەرخانکراوەکان بۆ سەنتەری پاریزگا و قەزاو ناحیەکان رەچاو بکرێن و پاشان بۆ وەزارەتی دارایی حکومەتی هەرێم بەرز بکرێتەوە.

شەشەم: نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی بۆ پارێزگا بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکان و دانانی پلانی ستراتیژی بۆ گەشە پێدانی بە جۆریك کە لەگەڵ گەشەپێدانی نیشتمانی و هەرێمدا بگونجێ.

حەوتەم: بڕیاردان لەسەر پێڕەوی ناوخۆ بۆ کارەکانی ئەنجومەن بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لە ماوەی مانگێك لە مێژووی یەکەم دانیشتنیەوە.

هەشتەم: دەرچوواندنی بڕیار و پێڕەو و رێنماییەکان و پێشکەش کردنی راسپاردەکان بۆ رێکخستنی کاروباری کارگێریی و دارایی و چاککردنی بەرێوەبردنی خزمەتگوزارییە گشتیەکان لە پارێزگا دا.

نۆیەم: پێشنیازکردنی پرۆژە یاسا تایبەتیەکان بە پەرەپێدانی پارێزگا و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیران لە رێگەی وەزارەتی پەیوەندیدارەوە.

دەیەم: دەستنیشان کردنی پێشینیەکانی(اولویات) پارێزگا لە پرۆژەکان و بۆی هەیە هەر پرۆژەیەکی خۆجێیەتی لە ناو بودجەی ساڵانەدا هاتبێت بۆ وەزارەتێك هەمواربکات بە هەماهەنگی لەگەڵیدا

بە ڕەزامەندیی زۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامانی بە مەرجێك ئەو هەموارکردنە نەبێتە مایەی زیادبوونی ڕادەی خەرج کردنی باسکراو لە پلانەکان و هەروەها بەو مەرجەی کە لەگەڵ کارایی جێبەجی کردنی ئامانجە نیشتمانیەکان لە هەرێمدا ناکۆك نەبیّ و بۆی هەیە هەر پرۆژەیەکی تر بەرەزامەندیی دوو لە سەر سێی ژمارەی ئەندامانی هەموار بکا یاخود رایبگریّ.

یازدەم: چاودێری کردنی گشت چالاکییەکی دەستەکانی جێبەجیّ کردنی خۆجێیەتی بۆ زامن کردنی باش جێبەجیّ کردنی کارەکانی بێجگە لە دادگاکان و یەکە سەربازییەکان و پاسەوانی هەرێم(پێشمەرگە) زانکۆ و کۆلێجەکان و پەیمانگاکانی فێرکردنی بالاّ و توێژینەوەی زانستی و ئەو فەرمانگانەی کە دەسەڵاتی فیدرالییان هەیە لە پارێزگاکەدا.

دوازدەم:

١-ڕەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لەسەر پالاّوتنی سیّ پالێوراو لە ئەسڵی پێنج پالێوراو کە پارێزگار بۆپڕکردنەوەی پۆستی هەردوو جێگری پارێزگا پێشکەشیان دەکات و فەرمانی دامەزراندنی دوانیان لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچیّ.

٢-ڕەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لەسەر پالاّوتنی سیّ پالێوراو لە ئەسڵی پێنج کەس کە پارێزگار بۆپڕکردنەوەی پۆستی بەرێوەبەرە گشتیەکان لە پارێزگادا پێشکەشیان دەکات و فەرمانی دامەزراندنی یەکێکیان لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچیّ.

٣-پێشنیارکردنی لەسەرکار لادانی بەرێوەبەرە گشتیەکان لە پارێزگا بە زۆرینەی ڕەهای دەنگی ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لەسەر داوای پارێزگار یان ٥\١ پێنجیەکی ژمارەی ئەندامانی وبەرزکردنەوەی لە ڕێگای وەزیری پسپۆڕەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران و ئەنجومەنی وەزیرانیش مافی لادانی هەیە بە پشت بەستن بە بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیە.

سێزدەم: ڕەزامەندیی دەربڕین بە زۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەن لەسەر پێشنیازی بەجیّ گەیاندنی گۆڕانکاریی کارگێڕیی لە قەزا و ناحیە و گوندەکان بەلێکدانیان و لە نویّ دانان وگۆڕینی ناو و سەنتەرەکانیان و ئەوەی لێیان دەکەوێتەوە لە پێکهاتەی کارگێڕی لە چوار چێوەی سنووری پارێزگا و ئەمەش لەسەر پێشنیازی پارێزگار یاخود سێیەکی ئەندامانی ئەنجومەن دەبیّ.

چواردەم: پێکهێنانی لیژنەی هەمیشەیی و کاتی لە نێوان ئەندامانی بۆ چاودێری کردنی دەزگا یان چالاکی دەستەکانی جێبەجێ کار لەسەر ئاستی پارێزگا و بۆی هەیە پشت بە شارەزا و راوێژ کاران ببەستێ.

پازدەم: هەڵبژاردنی دروشمێك بۆ پارێزگا کە لە کەلەپووری مێژوویی و شارستانیەکەیەوە وەرگیرا بێ.

شازدەم: پێشنیاز کردنی قەرەبوو کردنەوەی زیان پێکەوتووان لە حاڵەتی روودانی کارەسات و داوا لە حکومەتی هەرێم بکا لە سنووری پارێزگادا یارمەتی پێشکەش بکەن.

حەڤدەم: دەرچوواندنی بلاوکراوەیەکی خۆجێیەتی، هەموو بڕیار و پێڕەوو رێنمایی و ئەو فەرمان و چالاکییانەی تێدا بلاوبکرێتەوە کە ئەنجومەن دەریان دەکات تاکو هاوولاتییان ئاگاداربن لێیان.

ماددەی حەوتەم:

پارێزگار بە لەسەر کار لادراو دادەندرێ لەکاتی لە دەستدانی یەکێك لە مەرجەکانی ئەندامیەتی دوای دەرچوونی بڕیاری ئەنجومەنی پارێزگا لەم بارەیەوە و پارێزگار بۆی هەیە لە بەردەم دادگای کارگێری تایبەتمەند لە ماوەی پازدە رۆژ لە رۆژی پێڕاگەیاندینەوە تانە لە بڕیارەکە بدات.

دووەم: ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزاو

تایبەتمەندییەکانی

ماددەی هەشتەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا لە رێگەی هەڵبژاردنی راستەو خۆی گشتییەوە دادەمەزرێ و پێکدی لە (٧) حەوت ئەندام بۆ ئەو قەزایەی ژمارەی دانیشتوانی لە (٥٠)هەزار کەس کەمترە و بۆ هەر (٥٠) پەنجا هەزار کەسی زیاد لە رادەی ناوبراو ئەندامێکیان دێتە سەر بە مەرجێك لیستی پاڵێوراوان بەجۆرێك رێك بخرێ کە رێژەی نوێنەرایەتی ئافرەت لە ئەنجومەندا لە (٣٠٪)ی ژمارەی ئەندامانی کەمترنەبێ.

ماددەی نۆیەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: هەڵبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی لە یەکەم دانیشتنی ئەنجومەنی خۆجێیەتی کە لەسەر بانگهێشتی قایمقام لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی پەسندکردنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان دەبەسترێ و دانیشتنەکەش بە سەرۆکایەتی بەتەمەنترین ئەندام دەبێ و لە بارێکدا کە پاڵێوراوەکە بە زۆرینەی پێویست دەرنەچوو، دووبارە

هەڵبژاردن لە نێوانی ئەو دوو پاڵێوراوەدا دەكرێ كە زۆرینەی دەنگیان وەرگرتووە وكامەی زیاتر دەنگی وەرگرت ئەو دەردەچێ.

دووەم: لە بارێكدا كە ئەنجومەن بانگهێشت نەكرا بۆ كۆبوونەوە ئەوا ئەنجومەن لە خۆیەوە لە سەعات دوازدەی نیوەڕۆی رۆژی دوایی بە سەرۆكایەتی بە تەمەنترین ئەندام كۆدەبێتەوە.

سێیەم: هەڵبژاردنی قایمقام لە نێوان ئەندامانی و بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی دەبێ و ئەگەر هیچ پاڵێوراوێك زۆرینەی پێویستیان نەهێنا، ئەوا كێبڕكێ لە نێوان ئەو دوو كەسە دەبێ كە زۆرترین دەنگیان وەرگرتووە و ئەو كەسە بە براوە دادەنرێ كە زۆرینەی دەنگەكان بەدەست دێنێ.

چوارەم: لە كار لادانی سەرۆكی ئەنجومەنی خۆجییەتی یان قایمقام بە زۆرینەی ٣\٢ی ژمارەی ئەندامانی دەبێ لە حاڵەتێك دا كە یەك لەو هۆیانەی لەسەر ئیسپات بوو كە لە ماددەی (شەشەم/دووەم)ی ئەم یاسایەدا هاتووە.

پێنجەم: ئامادەكردنی پرۆژەی بودجەی یەكەی كارگیریی قەزا و رەزامەندیی دەربڕین لەسەر پلانەكانی بودجەی فەرمانگەكانی سەر بەخۆی و ناردنی بۆ پارێزگار.

شەشەم: نەخشەكێشانی سیاسەتی گشتی بۆ بەرێوەبردنی قەزا و چاودێری كردنی دەزگا جێبەجێ كارەكانی و رێكخستنی كارە كارگێڕییەكان.

حەوتەم: سەرپەرشتی كردنی بەرنامەی خزمەتگوزاریە گشتیەكان بۆ ئاوەدانكردنەوە لە قەزادا.

هەشتەم: دەربڕینی هاوكاریی و هەماهەنگی و راوێژ لەگەڵ ئەنجومەنی كارگێڕی ناحیەكان بە جۆرێك كە هاوسەنگی و بەرژەوەندیی گشتی بەدی بێنن.

نۆیەم: پەسندكردنی دیزاینە بنەڕەتیەكان لە قەزادا بەهەماهەنگی كردن لەگەڵ ئەنجومەنی پارێزگا و لە چوارچێوەی نەخشەی گشتی حكومەتی هەرێم دا.

دەیەم: چاودێری كردن و هەڵسەنگاندنی چالاكیە پەروەردەیی و تەندروستیەكان لە سنووری قەزا و پێشكەش كردنی راسپاردە لەڕێگای ئەنجومەنی پارێزگاوە.

یازدەم: چاودێریكردنی رێكخستنی بەكارهێنانی زەوی گشتی لە ناو رووبەری جوگرافی قەزا و كاركردن لەسەر پەرەپێدانی كشتوكاڵ و ئاودێری و دارستان و سامانی ئاژەڵی تێیدا.

دوازدەم:

هەر دەسەڵاتێکی تر کە ئەنجومەنی پارێزگا پێیدەدات بەمەرجێك لەگەڵ یاسایە کارپێکراوەکاندا ناکۆك نەبێ.

سێزدەم: دانانی پێڕەوی ناوخۆ بۆ ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا.

ماددەی دەیەم:

لە بارێکدا کە ناکۆکی کەوتە نێوان بڕیارەکانی ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا و بڕیارەکانی ئەنجومەنی خۆجێیەتی پارێزگا، ئەوا ئەولەوییەت دەدرێتە ئەوەی دواییان، ئەگەر ئەو بڕیارەی وەرگیراوە پەیوەندیداربێ بە هەموو پارێزگاکەوە.

سێیەم ـ ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیەو دەسەڵاتەکانی

ماددەی یازدەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە لە ڕێگەی هەڵبژاردنی ڕاستەوخۆی گشتییەوە دادەمەزرێ و لە (٥) ئەندام بۆ ئەو ناحییەیە پێکدێ کە ژمارەی دانیشتوانی لە بیست وپێنج هەزار کەس کەمتر بێ و بۆ هەر (٢٥٠٠٠) هەزارکەسیش کە لەڕادەی دیاری کراو زێتر بێ ئەندامێکی بۆ زیاد دەکرێ. بەمەرجێ لیستی پاڵێوراوەکان بەشێوەیەك ڕێك بخرێ کە ڕێژەی بەشداری کردنی ئافرەتان لە ئەنجومەنەکە مسۆگەر بکات کە لە (٣٠٪) ژمارەی ئەندامانی کەمتر نەبێ.

ماددەی دوازدەم:

ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: هەڵبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەنی ناحیە لە نێوان ئەندامانی بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی لە یەکەم دانیشتنی کە دەبەستێ لەسەر بانگهێشتی بەرێوەبەری ناحیە لە ماوەی پازدە ڕۆژ لە مێژووی پەسەندکردنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان دەبێ و دانیشتنەکە بە سەرۆکایەتی بە تەمەنترین ئەندام دەبەسترێ. و ئەگەر پاڵێوراوەکە بە زۆرینەی پێویست سەرنەکەوت، ئەوا هەڵبژاردن

لەنێوان ئەو دوو پالێوراوەدا دووبارە دەبێتەوە کە زۆرترین دەنگیان هێناوە و ئەوە دەبیاتەوە کە زۆرینەی بەدەست دێنێ.

دووەم: لە حاڵەتی بانگهێشت نەکردنی ئەنجومەن بۆ دانیشتن، ئەنجومەن لەخۆیەوە لەکاتژمێر دوانزدەی نیوەڕۆی ڕۆژی پاشتر دادەنیشێ و بەتەمەنترین ئەندام سەرۆکایەتی دەکات.

سێیەم: بەڕێوەبەری ناحییە لە نێوان ئەندامانی و بەزۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامانی هەڵدەبژێردرێ و ئەگەر هیچ کام لەپاڵێوراوەکان زۆرینەی پێویستیان بەدەست نەهێنا، کێبڕکێ لەنێوان ئەو دووەدا دەکرێ کە زۆرینەی دەنگەکانیان بەدەست هێناوە و، ئەوەش دەبیاتەوە کەزۆرینەی دەنگەکان بەدەست دێنێ.

چوارەم: لەکارلادانی سەرۆکی ئەنجومەنی خۆجێییەتی یان بەڕێوەبەری ناحییە بەزۆرینەی دەنگی ٣/٢ ی دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامانی لەکاتی هاتنەدی یەکێك لە هۆیەکانی کە لە بڕگەی ((دووەم))ی ماددەی شەشەمی ئەم یاسایەدا هاتووە.

پێنجەم: ئامادەکردنی پڕۆژەی بودجەی ناحییە و پیشاندانی ڕەزامەندی لەسەر پلانی بودجەی فەرمانگەکانی سەر بەو و ڕەوانە کردنی بۆ ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا.

شەشەم: چاودێری ڕێکخستنی بەکارهێنانی زەوی وزاری گشتی لەنێو رووبەری جوگرافی ناحییە و کارکردن لەپێناو پەرەپێدانی کشتوکاڵ و ئاودێری و دارستان و سامانی ئاژەڵی ناوی.

حەوتەم: نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی بەڕێوەبردنی ناحییە و چاودێری کردنی دەزگا جێبەجێکارەکانی و ڕێکخستنی کردەوەکانی بەڕێوەبردن.

هەشتەم: سەرپەرشتی کردنی بەرنامەکانی خزمەتگوزاری بۆ ئاوەدانکردنەوەی ناحییەکە.

نۆیەم: پیشاندانی ڕەزامەندی لەسەر دیزاینە بنەڕەتییەکانی ناحییە بە بەهەماهەنگی کردن لەگەڵ ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا و لە چوارچێوەی نەخشەی گشتی حکومەتی هەرێم.

دەیەم: چاودێری و هەڵسەنگاندنی چالاکییە پەروەردەیی و تەندروستییەکان لەسنووری ناحییەکە و پێشکەش کردنی ڕاسپاردە لەسەریان لەرێگای ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزاوە.

یانزدەم: هەر دەسەڵاتێکی دیکە کە ئەنجومەنی پارێزگا یاخود ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا پێی دەدا بەمەرجێك لەگەڵ یاسا کارپێکراوەکاندا ناکۆك نەبن.

دوانزدەم: چاودێری کردنی فەرمانگە خۆجێیەکان و بەرزکردنەوەی راسپاردەی پێویست لەو بارەیەوە بۆ ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا.

سیانزدەم: دانانی پێڕەوی ناخۆ بۆ ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە.

ماددەی سێزدەم:

لە بارێکدا کە بڕیاری ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە لەگەڵ بڕیاری ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزاز ناکۆك بوو، ئەوا بڕیاری ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا ئەولەویەتی دەبێ ئەگەر پەیوەندیی بە هەموو قەزاکەوە هەبوو.

چوارەم/ مەرجەکانی ئەندامیەتی وکاری ئە نجومەنەکان و سوێندخواردن

ماددەی چواردەم:

یەکەم: پێویستە پاڵێوراو بۆ ئەندامیەتی ئەنجومەنەکان ئەم مەرجانەی لێ بێتەدی:

١- پێویستە عیراقی بێ و بە تەواوی شیاو بێ وبیست وپێنج ساڵی لە تەمەنی لە کاتی خۆ پالاوتنی دا تەواو کرد بێ.

٢- پێویستە بۆ پاڵێوراوی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنەکانی خۆجێیەتی قەزاکان بەلانی کەم بڕوانامەی ئامادەیی یان هاوتاکەیان هەبێ و بۆ پالێوراوی ئەنجومەنە خوجێیەکانی ناحیەکانیش بڕوانامەی بنەڕەتی یان هاوتاکەیان هەبێ.

٣- پێویستە خوو ڕەوشت و ناوبانگی باش بێ و بە هیچ تاوان و کەتنێکی ئابڕووبەر حوکم نە درا بێ.

٤- پێویستە خەلکی یەکە کارگێڕییەکە بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی یان بە شێوەیەکی بەردەوام بۆ ماوەیەك لە (دە) ساڵ کەمتر نەبێ لێی دانیشتبێ بەمەرجێك نیشتەجێ بوونەکەی بۆ مەبەستی گۆڕانکاری دیموگرافی نەبێت.

٥- نابێ لەکەسەکانی هێزە چەکدارەکان و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بێ.

٦- نابێ بەشداریی لەو تاوانانەدا کردبێ کە رژێمی بەعس نەخشەی بۆ کێشابوون یان جێبەجێی کردبوون یان ئەنجامی دابوون.

دووەم: ماوەی خولی هەڵبژاردن چوار ساڵی ساڵنامەییە لەیەکەم دانیشتنیەوە دەست پێدەکات و بەکۆتایی هاتنی ساڵی چوارەم کۆتایی دێت.

سێیەم: پێویستە ئەندام خۆی بۆ کارەکانی ئەنجومەن تەرخان بکات.

ماددەی پازدەم:

١- سەرۆکی ئەنجومەنەکان سەرۆکایەتی دانیشتنەکانی ئەنجومەنەکانیان دەکەن و لە بەڕێوەبردنی دانیشتنەکان بەرپرسیارن و ڕادەی یاسایی تێیاندا بە ئامادەبوونی زۆرینەی ڕەها تەواو دەبێ.

٢- سەرۆك بەرنامەی کۆبوونەوەکە بە ئەندامان رادەگەیەنێ و دەشێ ئەندام پێشنیازی زیادکردنی ماددەیەك یا زیاتر بۆ سەر بەرنامەکە بکات و زۆرینەش بۆیان هەیە ئەمە قەبوول بکەن یا ڕەتی بکەنەوە.

٣- ئەنجومەنەکان بۆیان هەیە داوای ئامادەبوونی هەر فەرمانبەرێك بکەن لەو کاروبارەی کە پەیوەندیی بەفرمانەکەیەوە هەیە.

٤- دەنگدان لە ئەنجومەنەکان بەئاشکرایی دەبێ و دەشێ بکرێتە نهێنی لەسەر داوای زۆرینەی ژمارەی ئەندامان و بڕیارەکان بە زۆرینەی دەنگی ئامادە بووان وەردەگیرێت و لەکاتی یەکسان بووندا، ئەو لایەنە پەسند دەکرێ کە سەرۆك دەنگی بۆ دەدا.

ماددەی شازدەم:

یەکەم: سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنەکان ئەم سوێندەی خوارەوە لەبەردەم ئەنجومەنی پارێزگادا دەخۆن:

(سوێند بە خودای گەورە دەخۆم کە پارێزگاریی لەیەکێتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق و سەلامەتی خاکەکەی بکەم و چاودێری بەرژەوەندییەکانی گەل بکەم و پابەندبم بە دەستوور و یاسا کارپێکراوەکان لەهەرێمدا و بەدڵسۆزی و راستگۆیی و دەسپاکی و بێ لایەنیەوە کاری خۆم ئەنجام بدەم و خودا شاهێدە لەسەر ئەوەی دەیڵێم).

دووەم: پارێزگار ئەو سوێندەی کە لە (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە لەبەردەم سەرۆکی هەرێم بەئامادەبوونی وەزیری ناوخۆ دەخوات.

سێیەم: قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە ئەو سوێندەی سەرەوە کە لە (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە لەبەردەم وەزیری ناوخۆ بە ئامادەبوونی پارێزگار دەخۆن.

بەشی سێیەم
دەستەی جێبەجێکار و سەرۆکەکانی یەکە کارگێڕیەکان
یەکەم ـ دەستەی جێبەجێکار

ماددەی حەڤدەم :دەستەی جێبەجێکار:

هەر یەکەیەکی کارگێڕی دەستەیەکی جێبەجێ کردنی دەبێ، سەرۆکی یەکەی کارگێڕی سەرۆکایەتی دەکات و سەرۆکی فەرمانگە خۆجێیەتییەکان تێیدا ئەندام دەبن و لەم بوارانەی خوارەوە دەسەڵاتیان هەیە:

یەکەم: ئامادەکردنی پرۆژەی بودجەی ساڵانەی یەکەی کارگێڕیی و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی یەکەی کارگێڕیی.

دووەم: ئامادەکردنی پلانی گەشە پێکردنی یەکەی کارگێڕیی.

سێیەم: جێبەجێ کردنی یاسا و بڕیار و ئەو ڕێنماییانەی کە لە دەستەلاتدرایەتی تایبەتەوە دەرچوون.

چوارەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ بابەتە هاوبەشەکاندا.

پێنجەم: پێشنیازکردنی پرۆژەی بڕیارەکان بۆ ئەنجومەنی یەکەی کارگێڕیی.

شەشەم: لێکۆڵینەوەی ئەو بابەتانەی کە لە ئەنجومەنی یەکەی کارگێڕییەوە یان لە سەرۆکی یەکەی کارگێڕییەوە بۆی هاتووە.

دووەم ـ پارێزگار

ماددەی هەژدەم :

یەکەم: پارێزگار بەرپرسی یەکەمی جێبەجێ کردنە لە پارێزگادا و لەبەردەم ئەنجومەندا بەرپرسە و لە رووی ماف وخزمەتی فرمانیەوە بەپلەی تایبەتی(وەکیلی وەزارەت) دەبێ، و پارێزگار لەرووی کارگێرییەوە بەستراوەتەوە بە وەزارەتی ناوخۆوە.

دووەم: مەرجە پالێوراو بۆ پۆستی پارێزگار بەلایەنی کەم بڕوانامەی بەرایی زانکۆی هەبێ لەپاڵ ئەو مەرجانەی کە پێویستن لەئەندامی ئەنجومەنی پارێزگادا بێتەدی.

سێیەم: مەرسوومێکی هەرێمی بە دامەزراندنی پارێزگار دەردەچێ لەماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی هەڵبژاردنی لەلایەن ئەنجومەنەوە.

چوارەم: هەر پارێزگارەو دوو جێگری دەبێ کە بڕوانامەی زانکۆیان هەبێ و خاوەن شارەزایی و پسپۆڕی بن و بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی دەبن و فەرمانی دامەزراندنیان لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت.

سێیەم ـ ئەرك و دەسەڵاتەکانی پارێزگار

ماددەی نۆزدەم:

پارێزگار ئەم ئەرك و دەستەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکا:

یەکەم: ئامادەکردنی پرۆژەی بودجەی پارێزگا بە بەشداریی کردن لەگەڵ سەرۆکەکانی فەرمانگە خۆجێیەکان و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەن.

دووەم: جێبەجێ کردنی سیاسەتی گشتی حکومەتی هەرێم لە سنووری پارێزگادا بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەکان.

سێیەم: جێبەجێ کردنی ئەو بڕیاریانەی کە ئەنجومەنی پارێزگا بەپێی یاسا جێبەجێ کراوەکان دەیدات.

چوارەم: نوێنەرایەتی پارێزگا دەکات لەو کۆنگرە و کۆڕ و سیمینارانەی کە بۆیان بانگ دەکرێ.

پێنجەم: سەرپەرشتی کردنی بەڕێوەچوونی شوێنە گشتیەیان لە پارێزگادا و پشکنینیان جگە لە دادگاکان و یەکە سەربازییەکان و پاسەوانی هەرێم (پێشمەرگە) و زانکۆ و کۆلیجەکان و پەیمانگاکانی فێرکردنی باڵا و تۆژینەوەی زانستی.

شەشەم:

١- دەرچوواندنی فەرمانی دامەزراندنی فەرمانبەرانی کارگێڕییە خۆجێیەکان و تەنسیب کردنیان لەسەر ئاستی پارێزگا، لەوانەی کە لە پلەی حەوتەم و بەرەو خوارەوەن لە پەیژەی پلەکانی

فرمانبەریەتی کە لەیاسادا هاتووە لەوانەی کە دەپالێورین لە فەرمانگە تایبەتمەندەکانی بەپێی پلانی ئەو میلاکەی لەلایەنە پەیوەندی دارەکانەوە پەسەند کراوە.

٢- چەسپاندنی فەرمانبەرە خۆجێیەکان لە پارێزگادا لەنێو پەیژەی پلەکانی فرمانبەریەتی کە لەیاسادا هاتوون.

حەوتەم: وەرگرتنی رێکاری کارگێڕیی و یاسایی دەرحەق فەرمانبەرانی کارگێڕییە خۆجێیەکان لەسەر ئاستی پارێزگا.

هەشتەم: بەرپرسیاریەتی دابین کردنی ئاسایش و نیزام لەپارێزگادا و بۆی هەیە فەرمان بدات بە پۆلیس و دەزگاکانی ئاسایش بە پێی یاسا لێکۆڵینەوە لەو تاوانانەدا بکەن کە لەناو سنووری پارێزگادا روودەدەن، بەو ناوەی سەرۆکی لیژنەی ئاسایشە لە پارێزگادا.

نۆیەم: داواکردنی کردنەوە یان هەڵوەشاندنەوەی بنکەکانی پۆلیس ، دوای پەسندکردنی ئەنجومەن بەزۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی.

دەیەم: پاراستنی ئاسایش و نیزام و مافی هاووڵاتیان و گیان وماڵ و موڵکیان و لە باری نەتوانینی دەزگاکانی ئاسایش لە بەدیهێنانی دا، ئەم کارە دەخرێتە بەردەم وەزیری ناوخۆ وبرێکی پێویست لەهێز بۆ ئەنجامدانی ئەو ئەرکانە داوا دەکا.

یازدەم:

یەکەم: نارەزایی دەربرین لە بڕیارەکانی ئەنجومەن لەم بارانەی خوارەوە دەبێ :

١- ئەگەر سەرپێچی دەستوور یان یاسا کارپێکراوەکان بوو.

٢ ـ ئەگەر لە دەسەڵاتەکانی ئەنجومەندا نەبوو.

٣ ـ ئەگەر سەرپێچی پلانی گشتی حکومەتی هەرێم یا بودجە بوو.

دووەم: پارێزگار بڕیارەکە دەگەڕێنێتەوە بۆ ئەنجومەن لەماوەیەك لە (١٥) پازدە رۆژ زیاتر نەبێ لە مێژووی پێڕاگەیاندنی، لەگەڵ هۆیەکانی رەخنەگرتنەکەی و تێبینیەکانیدا.

سێیەم: ئەگەر ئەنجومەن پێی داگرت لەسەر بڕیارەکەی خۆی بەبێ لابردنی ئەو سەرپێچیەی کە پارێزگار دەری خستووە، دەبێ بینێرێ بۆ دادگای کارگێریی بۆ ئەوەی بڕیاری لێ بدات.

دوازدەم: پارێزگار بۆ هەیە هەندێ لە دەستەڵاتەکانی خۆی بەجێگرەکانی یان قایمقام یاخود بەرێوەبەری ناحیە، هەریەك لەکاروباری یەکە کارگێڕییەکەیدا بدات.

ماددەی بیستەم:

١- لەحاڵەتی ئامادە نەبوونی پارێزگاردا یەکێك لەجێگرەکانی ماوەی ئامادەنەبوونی بۆ ئەنجامدانی ئەرکەکەی جێی دەگرێتەوە.

٢- لە بارێکدا کە پارێزگار نەتوانێت ئەرکەکانی رابپەڕێنێت لەبەر هۆی تەندروستی بۆ ماوەیەك کەزیاتر بێت لە سێ (٣) مانگ ئەوا خانەنشین دەکرێت و پێویستە لەسەر ئەنجومەن پارێزگارێکی نوێ بە هەمان ئەو شێوازەی لەم یاسایەدا هاتووە هەڵبژێرن و تا کاتی هەڵبژاردنی پارێزگاری نویش یەکێك لە جێگرەکانی بە کارەکانی هەڵدەستێت .

ماددەی بیست ویەکەم:

پارێزگار و هەردوو جێگرەکەی بەردەوام دەبن لە بەڕێوەبردنی کاروباری رۆژانە دوای تەواو بوونی ماوەی خولی هەڵبژاردنی ئەنجومەن و تا ئەو کاتەی ئەنجومەنی نوێ لە دوای ئەوان کەسانی تر هەڵدەبژێرن .

ماددەی بیست و دووەم:

یەکەم: وەزیری تایبەتمەند بۆی هەیە هەندێ لە دەستەلاّتەکانی بە پارێزگار بدات.

دووەم: پێویستە لەسەر وەزارەتەکان و ئەو لایەنانەی کە نەبەستراونەتەوە بە هیچ وەزارەتێك، رای پارێزگار لەو کاروبارانە وەرگرن کە دەیانەوێ لە پارێزگادا بیکەن و ئاگادارکردنەوەی پارێزگار بەو نامەنووسینانەی کە لەگەڵ فەرمانگەکان و دەزگاکایندا لە چوارچێوەی پارێزگادا ئەنجامی دەدا، بۆ ئەوەی ئاگادار بێ لێیان و چاودێری جێبەجێ کردنیان بکات.

سێیەم: پێویستە سەرۆکی فەرمانگەکان و دەزگا گشتیەکانی ناو پارێزگا خۆیان بەمانەی خوارەوە ببستنەوە:

١- ئاگادار کردنەوەی پارێزگار بە ئاڵوگۆڕکردنی نووسراوە فەرمییەکانیان لەگەڵ فەرمانەگە فەرعیەکاندا.

٢- بەرزکردنەوەی راپۆرت بۆ پارێزگار لەبارەی ئەو کاروبارانەی بۆیان دێت.

٣- ئاگادارکردنەوەی پارێزگار لەو کارانەی کە پەیوەندییان بە ئاسایش یان کاروباری گرنگ یان کێشەکانی پەیوەندیدار بەزیاتر لە فەرمانگەیەك لە پارێزگادا هەبێ، یان بەرەوشتی فەرمانبەرەکانییەوە.

٤- ئاگاداركردنەوەی پارێزگار لە دەست بەكاربوونی سەرۆكی فەرمانگەكانی فەرعی خۆجێیی لەئەرك و فرمانیان یاخود دەست هەڵگرتن لەكارەكانیان.

چوارەم: پێویستە پارێزگار وەزارەتە پەیوەندیدارەكان لە وردەكاریی پرۆژەكانی ئاگاداربكاتەوە كە لەسەر ئاستی پارێزگا جێبەجێیان دەكات و ئەوەی پەیوەندی هەیە بە تایبەتمەندییەكانی ئەو وەزارەتانەوە.

چوارەم ـ قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە

ماددەی بیست و سێیەم:

یەكەم: قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە بالاترین فەرمانبەری جێبەجێ كردنن لە یەكە كارگێڕییەكانیاندا.

دووەم: مەرجە قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە لە پاڵ مەرجی پێویست كە دەبێ لە ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگا بێتەدی، قایمقام خاوەن بڕوانامەی زانكۆیی بێت و بەڕێوەبەری ناحیەش بڕوانامەی زانكۆیی لە یاسا دا هەبێت .

سێیەم: سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران فەرمانێكی وەزاری بەدامەزراندنی هەریەك لە قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە لە ماوەی پانزدە رۆژ دوای هەڵبژاردنیان لەلایەن ئەنجوومەنەكانیانەوە دەردەچوێنێ.

چوارەم: قایمقام بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی و بەڕێوەبەری ناحیەش بە پلەی یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی دەبێ.

پێنجەم: لەكاتی ئامادە نەبوونی قایمقام، پارێزگار یەكێك لە بەڕێوەبەرەكانی ناحیەی سەربەقەزاكە رادەسپێرێ بۆ راپەراندنی كارەكانی و لەكاتی ئامادە نەبوونی بەڕێوەبەری ناحیەش، بەڕێوەبەری پۆلیسی ناحیەكە بۆ ڕاپەراندنی كارەكانی رادەسپێرێ.

پێنجەم ـ ئەرك و دەستەلاتەكانی قایمقام

ماددەی بیست و چوارەم:

قایمقام ئەم ئەرك و دەستەلاتانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەكەم: ئامادەكردنی پرۆژەی بودجەی قەزا و بەرزكردنەوەی بۆ ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا.

دووەم: جێبەجێ کردنی ئەو بڕیارانەی کە ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا دەریان دەکات بەپێی یاسا پەیڕەوکراوەکان.

سێیەم: سەرپەرشتی کردنی ڕاستەوخۆی فەرمانگە فەرمیەکان لە قەزا و فەرمانبەرانی و پشکنینیان، بەدەر لەدادگا و یەکە سەربازییەکان وپاسەوانانی هەرێم (پێشمەرگە) و زانکۆ وکۆلیجەکان و پەیمانگەکانی فێرکردنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

چوارەم: بەرپرسە لە دابین کردنی ئاسایش و نیزام لە یەکە کارگێڕیەکەیدا و بۆی هەیە فەرمان بە پۆلیس ودەزگاکانی ئاسایش بدات بەپێی یاسا لێکۆڵینەوە لەو تاوانانەدا بکا کە لەناو قەزاکەدا ڕوودەدەن بەو پێیەی سەرۆکی لیژنەی ئاسایشە لەقەزاکەدا.

پێنجەم: پاراستنی ئاسایش و نیزام و پاراستنی مافی هاووڵاتیان و گیان و موڵك و ماڵی تایبەتییان .

شەشەم: پاراستنی موڵك و ماڵی گشتی و چاککردنەوەیان و کۆکردنەوەی داهاتەکانیان بەپێی یاسا.

حەوتەم: قایمقام بۆی هەیە فەرمان بدات بە پێکهێنانی مەفرەزە لە هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بەشێوەیەکی کاتی لەقەزادا، بۆ پاراستنی ئاسایش لەکاتی پێویستدا.

هەشتەم: سەرۆکی فەرمانگەکان لەقەزادا قایمقام لەو نووسراوانە ئاگادار دەکەنەوە کە لەگەڵ فەرمانگە فەرمیەکانیدا ئاڵوگۆڕی دەکەن.

نۆیەم: بۆی هەیە تانووت لە بڕیاری لادانی لەلای دادگای کارگێڕیی تایبەت بدات لە ماوەی پازدە ڕۆژ لە مێژووی پێڕاگەیاندنی بڕیارەکە.

شەشەم ـ ئەرك و دەستەلاَتەکانی بەڕێوەبەری ناحیە

ماددەی بیست و پێنجەم:

بەرێوەبەری ناحیە ئەم ئەرك و دەستەلاَتانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: ئامادەکردنی پرۆژەی بودجەی ناحیە و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی خۆجێیەتی یەکەی کارگێڕیی لە ناحیەدا.

دووەم: جێبەجێ کردنی ئەو بڕیارانەی کە ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە دەریان دەکات بەپێی یاسا کارپێکراوەکان.

سێیەم: سەرپەرشتی کردنی راستەوخۆی فەرمانگە فەرمیەکانی ناحیە و فەرمانبەرانی وپشکنینیان بەدەر لە دادگاکان و یەکە سەربازییەکان وپاسەوانانی هەرێم(پێشمەرگە) و زانکۆ و کۆلیجەکان و پەیمانگاکانی فێرکردنی بالاَ و توێژینەوەی زانستی.

چوارەم: بەرپرسە لەدابین کردنی ئاسایش و نیزام لەناو یەکە کارگێڕییەکەی و بۆی هەیە فەرمان بداتە پۆلیس و دەزگاکانی ئاسایش بەپێی لێکۆڵینەوە لەو تاوانانەدا بکەن کە لە ناحیەکەدا روودەدەن بەو پێیەیی سەرۆکی لیژنەی ئاسایشی ناحیەکەیە.

پێنجەم: پاراستنی ئاسایش و نیزام و پاراستنی مافی هاوولاَتیان و گیان و موڵك و ماڵی تایبەتییان.

شەشەم: پاراستنی موڵك و ماڵی گشتی و چاککردنەوەیان و کۆکردنەوەی داهاتیان بەپێی یاسا.

حەوتەم: فەرمان بە پێکهێنانی مەفرەزە لە هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بەشێوەیەکی کاتی لە ناحیەدا دەدا بۆ پاراستنی ئاسایش لە کاتی پێویستدا.

هەشتەم: سەرۆکی فەرمانگەکان لە ناحیەدا، بەرێوەبەری ناحیە لەو نامەکارییانە ئاگادار دەکەنەوە کە لەگەڵ فەرمانگە فەرمیەکانی خۆیاندا دەیکەن.

نۆیەم: بۆی هەیە تانووت لەبڕیاری لادانی بدات لەلای دادگای کارگێڕی تایبەتدا لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی پێڕاگەیاندنی بڕیارەکەوە.

بەشی چوارەم

یەکەم ـ لەنوێ دامەزراندنی یەکە کارگێڕیەکان

ماددەی بیست و شەشەم:

١ـ قەزا یا ناحیە بەمەرسوومێکی هەرێمی دادەمەزرێ و ئەمەش لەسەر پێشنیازی ئەنجومەنی پارێزگا و بە رەزامەندیی وەزیر و پەسندکردنی ئەنجومەنی وەزیران دەبێ ولە بارێکدا کە وەزیر رەزامەندیی پیشان نەدا لەگەڵ خوێندەوەکەی بۆ ئەنجومەنی وەزیران بەرزدەکرێتەوە و بڕیاری ئەنجومەنی وەزیرانیش یەکلاکەرەوەیە.

٢ـ سنووری قەزا هەمواردەکرێ و ناو و سەنتەرەکەی بەمەرسومێکی هەرێمی دەگۆڕدرێ، ئەمەش لەسەر پێشنیازی ئەنجومەنی پارێزگا و بە رەزامەندیی وەزیر و پەسندکردنی ئەنجومەنی وەزیران دەبێ.

٣ـ سنووری ناحیە هەمواردەکرێ و ناو و سەنتەرەکەی بەبەیاننامەیەك دەگۆڕدرێ کە وەزیر لەسەر پێشنیازی ئەنجومەنی پارێزگا دەری دەکات.

دووەم ـ دارایی پارێزگا

ماددەی بیست و حەوتەم:

داهاتی دارایی پارێزگا لەمانەی خوارەوە پێکدێ:

یەکەم: ئەوەی کە حکومەتی هەرێم لەناو بودجەی گشتی هەرێمدا بۆ پارێزگای تەرخان دەکات.

دووەم: ئەو داهاتانەی کە پارێزگا دێتە دەستی لە ئەنجامی ئەو خزمەتگوزارییانەی کە پێشکەشی دەکات و وەزارەتی دارایی لەو داهاتانە ئاگادار دەکاتەوە کە وە دەستی هاتوون.

سێیەم: ئەو پیتاك و بەخششانەی کە بەرەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران دێتە دەستی.

چوارەم: ئەو داهاتانەی کە لە فرۆشتن و بەکرێدانی ماڵی گواستراوەی دەوڵەت بەپێی یاسا کارپێکراوەکانی هەرێم وەدەستی دێنێ.

ماددەی بیست و هەشتەم:

بەڕێوەبەرایەتی یەکە کارگێڕییەکان و ئەنجومەنەکانیان سیستەمی ژمێریاری پشت پێ بەستراو بەکار دێنن.

ماددەی بیست و نۆیەم:

فەرمانگەکانی یەکە کارگێرییەکان و ئەنجومەنەکان دەکەونە بەر چاودێری کردنی دیوانی چاودێری دارایی لە هەرێمدا.

بەشی پێنجەم

یەکەم: ماف و تایبەتمەندییەکان

ماددەی سییەم:

یەکەم:

١ـ ئەندامانی ئەنجومەنە خۆجێیەکانی یەکە کارگێڕییەکان ئازادی تەواویان هەیە لەدەربرینی راوبۆچوونەکانیان لەوتوویژکردنی ناو ئەنجومەندا.

٢ـ نابێ ئەندامی ئەنجومەنی خۆجێیەتی یەکەی کارگێڕی بەبێ وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەن بە نووسین راوە دوو بنرێ تەنیا لە حاڵەتی ئەنجامدانی تاوان یا کەتنێك نەبێ کە پێیەوە دەگیرێ.

٣ـ ئەندامی ئەنجومەنی خۆجێیەتی یەکەی کارگێڕیی لە کاتی ماوەی ئەندامیەتی دا بەوە دادەنرێ کە خزمەتێکی گشتی پێ سپێردرا بێ بۆ مەبەستی پیادە کردنی یاسای سزاکان.

٤ـ بە سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنەکان پاداشتێکی مانگانەی بڕاوە دەدرێ، کە ئەنجومەنی وەزیران دیاری دەکات.

٥ـ سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنەکان لەکاتی تەواوبوونی ماوەی هەڵبژاردنیان پاداشتێك وەردەگرن کە یەکسان بێت بە پاداشتی شەش مانگی کۆتایی ئەندامێتی حیساب ناکرێت لەگەڵ ئەوەی دەیکەوێ لەو پاداشتەی بە پێی یاسای خانەنشینی شارستانی جێبەجێ کراو لە کۆتایی خزمەتکردیندا بەرامبەر بە خزمەتی فرمانەکەی دەیکەوێ.

٦ـ کاری ئەندامی لە ئەنجومەندا بە خزمەت بۆ مەبەستی سەرمووچە و پلە بەرزکردنەوە و خانەنشینی دەژمێردرێت.

دووەم: سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگاکان بۆ خولی هەڵبژاردنی یەکەم، ئەمانەی خوارەوەیان دەکەوێ

١–مووچەیەکی خانەنشینی بەرێژەی (٨٠٪)ی ئەو پاداشتەی کە مانگانە لە کاتی خزمەتکردندا وەریان دەگرت.

٢–پاداشتی کۆتایی خزمەت کە هاوتای ئەو پاداشتانە بێ کە لە شەش مانگی کۆتایی خزمەتەکەی وەریان دەگرت.

دووەم: هەڵوەشاندنەوەی ئە نجومەنەکان

ماددەی سیی ویەکەم:

یەکەم: ئەنجومەنەکان بە زۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامانی لە سەر داوای سێەکی ئەندامانی خۆیان هەڵدەوەشێننەوە:

دووەم: ئەنجومەن بۆی هەیە ئەنجومەنە خۆجێیەکان بە زۆرینەی ٣/٢ دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامانی هەڵبوەشێنێتەوە ئەمەش لەسەر داوای قایمقام بە نیسبەتی ئەنجومەنی خۆجێیەتی قەزا یاخود بەڕێوەبەری ناحیە بە نیسبەت ئەنجومەنی خۆجێیەتی ناحیە لەم بارانەی خوارەوە:

١ـ زیان گەیاندنێکی مەزن بەو کارو ئەرکەی پێی سپێردراوە.
٢ـ ئەگەر مانەوەی زیان بەخش بوو بۆ بەرژەوەندیی گشتی.
٣ـ ئەگەر نەیتوانی ئەرکەکانی خۆی جێبەجێ بکات.
٤ـ لە بارێکدا کە لە دەستوور لایدا یان سەرپێچی یاسای کرد.

سێیەم: بۆ ئەنجومەنە هەڵوەشاوەکان یان سێیەکی ئەندامانی هەیە تانووت لە بریاری هەڵوەشانەوەکە لەبەردەم دادگای کارگێڕیی بدەن لە ماوەی پازدە رۆژ لە مێژووی دەرچوونیەوە و دادگاش دەبێ لە ماوەی (٣٠) رۆژ بڕیاری خۆی لە بارەی تانووتەکەوە بدات.

چوارەم: پەرلەمان بۆی هەیە ئەنجومەنی پارێزگا بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامانی هەڵوەشێنێتەوە ئەمەش لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیران یان سێیەکی ژمارەی ئەندامانی دەبێ ئەگەر دەرکەوت یەکێك لە هۆیەکانی کە لەبڕگەی(دووەم)ی ئەم ماددەیەی لێ هاتەدی.

پێنجەم: لە بارێکدا کە پەرلەمان رەزامەندی لەسەر پێشنیازەکە دەربڕی، وادەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نوێ لە ماوەی شەست رۆژ لە مێژووی دەرچوونی بڕیارەکە رادەگەیەنرێ.

ماددەی سی و دووەم:

دەشێ ئەندامانی ئەنجومەنە خۆجێیەکان و سەرۆکی یەکە کارگێڕیەکان(قایمقام و بەڕێوەبەری ناحیە) لەلایەن ئەنجومەنی پارێزگای پەیوەندیدار بە زۆرینەی٣\٢ دوو لەسەر سێی ژمارەی ئەندامانی لە کار لابرێن لەبەر ئەو هۆیانەی کە لە بڕگەی (دووەم)ی ماددەی (شەشەم)ی ئەم یاسایەدا هاتوون.

سێیەم : کۆتایی هاتنی ئەندامیەتی

ماددەی سی و سێیەم:

یەکەم: ئەندامیەتی لە ئەنجومەنەکان لەم بارانەی خوارەوە کۆتایی دێ:

١ـ تەواو بوونی ماوەی خولی هەڵبژاردن.
٢ـ مردنی ئەندام.

٣ـ پەککەوتن یان توشبونی بە نەخۆشیەك كە نەهێڵێ لەسەر كارەكەی بەردەوام بێ ئەمەش بەپێی بڕیارێك كە لە لیژنەی پزیشكی تایبەتمەندەوە دەرچووبێ.
٤ـ وازهێنانی ئەندام دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی ئەنجومەن بەزۆرینەی ژمارەی دەنگی ئەندامانی.
٥ـ لادانی ئەندام لەسەركارەكەی بەهۆی ئامادە نەبوونی لە پێنج دانیشتنی یەك لەدوای یەك یاخود ئامادە نەبوونی لە هەشت لە دانیشتنەكانی ئەنجومەن لە ماوەی چوار مانگ دا بەبێ عوزری ڕەوا.

دووەم: ئەنجومەن بۆی هەیە كۆتایی بە ئەندامیەتی بێنێ بە زۆرینەی ڕەهای ژمارەی ئەندامانی لە كاتی لە دەست دانی ئەندام لە یەكێك لەمەرجەكانی ئەندامیەتی، یان یەكێك لە هۆیەكانی كە لە بڕگەی (دووەم)ی ماددەی (شەشەم)ی ئەم یاسایەی لێهاتە جێ.

سێیەم: ئەندامی ئەنجومەن بۆی هەیە تانووت لە بڕیاری كۆتایی پێهێنانی ئەندامیەتی بدات بە پێی بڕگەكانی (٥،٣) لە یەكەم و بڕگەی (دووەم) لەم ماددەیەدا لەبەردەم دادگای كارگێریی تایبەت لە هەرێم بەپێی حوكمەكانی یاسای ئەنجومەنی شوورای هەرێمی كوردستان ـ عیراق ژمارە (١٤)ی ساڵی ٢٠٠٨.

بەشی شەشەم
حوكمە كۆتاییەكان

ماددەی سی و چوارەم:

ئەنجومەن بۆی هەیە نەخشەی دیزاینی بنەڕەتی پەسند بكات یان دیزاین كردنەوەی یەكە كارگێڕیەكان لە پارێزگادا دووبارە بكاتەوە.

ماددەی سی و پێنجەم:

ئەنجومەنی پارێزگا ئەنجومەنەكانی شارەوانی بۆ یەكە كارگێریەكان بە پێرەوێكی تایبەتی پێكدێنێ كە ئەنجومەنی وەزیران لەسەر پێشنیاری وەزارەتی شارەوانی دەری دەكات.

ماددەی سی و شەشەم:

ئەنجومەنەكان دەكەونە بەرچاودێری پەرلەمان.

ماددەی سی و حەوتەم:

كاركردنی یاسای پارێزگاكانی ژمارە (١٥٩)ی ساڵی ١٩٦٩ی هەموار كراو رادەگیرێ.

ماددەی سی و هەشتەم:

وادەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی یەکە کارگێڕییەکان لە هەرێمدا بە بەیانێك دیاردەکرێ کە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران دەری دەچوێنێ.

ماددەی سی و نۆیەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ ئەگەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی چلەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران ولایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسە جێبەجێ بکەن.

ماددەی چل ویەکەم:

ئەم یاسایە لە دەستپێکی خولی هەڵبژاردنی دادێی ئەنجومەنەکان جێبەجێ دەکرێ و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بلاّودەکرێتەوە.

مسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

<u>هەولێر</u>

١٤ / گوڵان/ ٢٧٠٩ ی کوردی
٩ / جەمادی الاول/ ١٤٣٠ ی کۆچی
٤ / مایس/ ٢٠٠٩ ی زایینی

هۆیە پێویستیەکانی

بەمەبەستی رێکخستنی تایبەتمەندیی و دەستەڵاتەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکان و کارگێڕییان لە هەرێمدا و پەرەپێدانیان و لە پێناوی بەدیهێنانی پرنسیپی ناسەنتەری لە دابەش کردنی دەستەڵاتەکان بە مەبەستی ئاسانکاریی و چاککردنی گەیاندنی خزمەتگوزارییە گشتیەکان بە هاووڵاتییان و پاراستنی ماف و بەرژەوەندییەکانی کۆمەڵگا. ئەم یاسایە دەرچووێنرا.